

טיפול טוב יותר בשפכים: טוב יותר למי?

היבטים התחלקותיים של תקנות ענבר לשיפור
איכות מי הקולחים בישראל

עבודת תזה לתואר מוסמך

בהדרכת פרופ' ערן פייטלסון

בית הספר ע"ש פדרמן למדיניות ציבורית וממשל

האוניברסיטה העברית

נעמה כץ

040919730

19/11/2014

תקציר

צדק סביבתי נבחן בדרך כלל באמצעות מידת הסמיכות בין מפגעים סביבתיים לבין מקום המגורים של קבוצות אוכלוסייה מוחלשות. עבודה זו מציעה מתודה חדשה להערכת צדק סביבתי. השאלה העומדת בבסיס המחקר היא מי מרוויח ומי מפסיד ממדיניות שמטרתה שיפור הסביבה.

תקנות ענבר נכנסו לתוקף ב-2010. מטרתן לשפר את איכות השפכים המטופלים (קולחים) על מנת להפחית את הפגיעה בסביבה מהשקיה במים אלה, ולאפשר יותר שימושים בהם. לצד התועלות הללו, יישום התקנות כרוך בעלויות כלכליות הנדרשות לשדרוג הטכנולוגיה לטיפול בשפכים. עלויות אלה מוטלות על הרשויות המקומיות.

נמצא כי אין קשר בין מצבם הכלכלי של היישובים בישראל לבין היכולת שלהם לבצע את שדרוג המתקנים לטיפול בשפכים. בנוסף, נמצא כי אין קשר בין ההשתייכות האתנית של היישוב ובין יכולתו לבצע את השדרוג. עם זאת, במתקני טיפול שאינם משודרגים, יש שוני בסיבה לאי השדרוג בין מתקנים המקבלים שפכים מיישובים יהודים בלבד לבין כאלה עם יישובים יהודים וערבים. המתקנים עם תורמי השפכים היהודים אינם משודרגים בעיקר בגלל בעיות תקצוב. לעומת זאת, במתקנים עם תורמים ערבים ויהודים הסיבה נמצאת בשלב התכנון. יש צורך בהמשך מחקר על מנת להבין את הסיבה לאשורה.

הממצאים מצביעים על כך שמדיניות המענקים וההלוואות של ממשלת ישראל מאפשרת לרשויות מקומיות ליישם את תקני ענבר. זאת בלי קשר למצבן הכלכלי ולהשתייכות האתנית שלהן. ייתכן שניתן להפוך את המדיניות לצודקת אף יותר בעזרת המשך מחקר של הסיבות לממצאים המוצגים כאן.

תודות

תודה לפרופ' ערן פייטלסון שחשף אותי לעולם הצדק הסביבתי.

תודה לכל המרואיינים שהסכימו להשקיע זמן, לחלוק מהידע והניסיון שלהם.

תודה מיוחדת לדני גרינוולד-שפירא מרשות המים שהנחה אותי בסבלנות ובמקצועיות בסבך מדיניות השפכים והחומרים הקשורים אליה.